

dicenda est. Et ipsa igitur Dei donum est, quod se daturum Deus vocatis suis illa vocatione, de qua dictum est, « Sine pœnitentia sunt dona et vocatio Dei¹, » omni Christiano confitente præscivit. Hæc est igitur prædestinatio, quam fideliter atque humiliter prædicamus. Nec tamen idem doctor et factor, qui et in Christum credidit, et in sancta obedientia usque ad passionem pro Christo perseverantissime vixit, ideo cessavit prædicare Evangelium, exhortari ad fidem piosque mores, atque ad ipsam usque in finem perseverantiam, quoniam dixit, « in nullo glorandum, quando nostrum nihil sit; » ubi veram Dei gratiam, id est, quæ non secundum merita nostra datur, sine ulla ambiguitate declaravit: quam se daturum quoniam præscivit Deus, his Cypriani verbis procul dubio prædestinatio prædicata est: quæ si Cyprianum a prædicatione obedientiæ non prohibuit, nec nos utique debet prohibere.

XXXVII. Quamvis ergo dicamus Dei donum esse obedientiam: tamen homines exhortamur ad eam. Sed illis qui veritatis exhortationem obedienter audiunt, ipsum donum Dei datum est, hoc est, obedienter audire: illis autem qui non sic audiunt, non est datum. Non enim quicumque, sed Christus « Nemo, inquit, venit ad me, nisi » fuerit ei datum a Patre meo²: et, Vobis datum est nosse » mysterium regni cœlorum, illis autem non est datum³. » Et de continentia: « Non omnes, inquit, capiunt verbum hoc, sed quibus datum est⁴. » Et cum Apostolus ad pudicitiam conjugalem conjuges hortaretur: « Vellem, » inquit, omnes homines esse sicut me ipsum: sed unusquisque proprium donum habet a Deo, alius sic, alius autem sic⁵. » Ubi satis ostendit, non tantum continentiam

¹ Rom. xi, 29. — ² Joan. i, 66. — ³ Matth. xiii, 11. — ⁴ Id. xix, 11. — ⁵ 2 Cor. vii, 7.

donum Dei esse, sed conjugatorum etiam castitatem. Quæ cum vera sint, hortamur tamen ad hæc, quantum cuique nostrum datum est ut possit hortari; quia et hoc ejus donum est, in cujus manu sunt et nos et sermones nostri. Unde et Apostolus, « Secundum gratiam, inquit, quæ » data est mihi, ut sapiens architectus fundamentum » posui¹. » Et alio loco, « Unicuique, inquit, sicut Dominus dedit: ego plantavi, Apollo rigavit, sed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat, aliquid est, » neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus². » Ac per hoc sicut exhortatur et prædicat recte, sed ille qui accepit hoc donum: ita exhortantem recte atque prædicantem profecto ille obedienter audit, qui accepit hoc donum. Hinc est quod Dominus, cum eis loqueretur, qui carnis aures apertas haberent, dicebat tamen, « Qui habet » aures audiendi audiat³: » quas non omnes haberet procul dubio noverat. A quo autem habeant, quicumque habent, ipse Dominus ostendit, ubi ait, « Dabo eis cor cognoscendi me et aures audientes⁴. » Aures ergo audiendi, ipsum est donum obediendi, ut qui id haberent, venirent ad eum, ad quem nemo venit, nisi fuerit ei datum a Patre ipsius⁵. Exhortamur ergo atque prædicamus: sed qui habent aures audiendi obedienter nos audiunt: qui vero eas non habent, fit in eis quod scriptum est, « Ut audientes non audiant⁶; » audientes videlicet corporis sensu, non audiant cordis assensi. Cur autem illi habeant aures audiendi, illi non habeant, hoc est, cur illis datum sit a Patre ut veniant ad Filium, illis autem non sit datum, « Quis cognovit sensum Domini, aut quis ejus consiliarius » fuit⁷? Aut tu quis es, o homo, qui respondeas Deo⁸? » Numquid ideo negandum est quod apertum est, quia

¹ Sap. vii, 16. — ² 1 Cor. iii, 5-10. — ³ Luc. iii, 8. — ⁴ Baruch, ii, 31. — ⁵ Joan. vi, 66. — ⁶ Matth. xiii, 13. — ⁷ Rom. xi, 34. — ⁸ Id. ix, 20.

comprehendi non potest quod occultum est? Numquid, inquam, propterea dicturi sumus quod ita esse perspicimus, non ita esse, quoniam cur ita sit non possumus invenire?

XXXVIII. Sed aiunt, ut scribitis : « Neminem posse correptionis stimulis excitari, si dicatur in conventu Ecclesiae audientibus multis : Ita se habet de praedestinatione definita sententia voluntatis Dei, ut alii ex vobis de infidelitate accepta obediendi voluntate veneritis ad fidem, vel accepta perseverantia maneatis in fide; ceteri vero qui in peccatorum delectatione remoramini, ideo nondum surrexistis, quia necdum vos adiutorium gratiae miserantis erexit. Verumtamen si qui estis necdum vocati, quos gratia sua praeordinaverit eligendos, accipietis eandem gratiam, qua velitis et sitis electi; et si qui obeditis, si praeordinati estis rejiciendi, subtrahentur obediendi vires, ut obedire cessetis. » Ista cum dicuntur, ita nos a confitenda vera Dei gratia, id est, quae non secundum merita nostra datur, et a confitenda secundum eam praeordinatione sanctorum detertere non debent; sicut non deterremur a confitenda praescientia Dei, si quis de illa populo sic loquatur, ut dicat : « Sive nunc recte vivatis, sive non recte, tales eritis postea, quales vos Deus futuros esse praescivit, vel boni si bonos, vel mali si malos. » Numquid enim, si hoc audito nonnulli in torporem segnitieque vertantur, et a labore proclives ad libidinem post concupiscentias suas eant, propterea de praescientia Dei falsum putandum est esse, quod dictum est? Nonne si Deus illos bonos futuros esse praescivit, boni erunt, in quantalibet nunc malignitate versentur; si autem malos, mali erunt, in quantalibet nunc bonitate cernantur? Fuit quidam in nostro monasterio, qui corripientibus fratribus cur quaedam non facienda faceret, et

facienda non faceret, respondebat : Qualiscumque nunc sim, talis ero qualem me Deus futurum esse praescivit. Qui profecto et verum dicebat, et hoc vero non proficiebat in bonum : sed usque adeo profecit in malum, ut deserta monasterii societate fieret canis reversus ad suum vomitum : et tamen adhuc qualis sit futurus, incertum est. Numquid ergo propter huiusmodi animas ea quae de praescientia Dei vera dicuntur, vel neganda sunt vel tacenda, tunc scilicet, quando si non dicantur, in alios itur errores?

XXXIX. Sunt etiam qui propterea vel non orant, vel frigide orant, quoniam Domino dicente didicerunt, scire Deum quid nobis necessarium sit¹, prius quam petamus ab eo. Num propter tales huius sententiae veritas deserenda, aut ex Evangelio delenda putabitur? Imo cum constet alia Deum, danda etiam non orantibus, sicut initium fidei; alia non nisi orantibus praeparasse, sicut usque in finem perseverantiam : profecto qui ex se ipso hanc se habere putat, non orat ut habeat. Cavendum est igitur, ne dum timemus ne tepescat hortatio, extinguatur oratio, accendatur elatio.

XL. Dicatur ergo verum, maxime ubi aliqua quaestio ut dicatur impellit : et capiant qui possunt; ne forte cum tacetur propter eos qui capere non possunt, non solum veritate fraudentur, verum etiam falsitate capiantur, qui verum capere quo caveatur falsitas possunt. Facile est enim; imo et utile, ut taceatur aliquod verum propter incapaces. Nam unde est illud Domini : « Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis illa portare modo² : » et illud Apostoli : « Non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus³ : quasi parvulis in Christo » lac vobis potum dedi, non escam; nondum enim pote-

¹ Matth. vi, 8. — ² Joan. xvi, 12. — ³ 1 Cor. iii, 1.

» ratis, sed nec adhuc quidem potestis? » Quamvis modo quodam dicendi fieri possit, ut id quod dicitur, et parvulis lac, et grandibus esca sit. Sicut, « In principio erat » Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat » Verbum¹, » quis Christianus tacere potest? quis capere? aut quid in doctrina sana potest inveniri grandius? Quod tamen et parvulis non tacetur et grandibus, nec parvulis occultatur a grandibus. Sed alia est ratio verum tacendi, alia verum dicendi necessitas. Causas verum tacendi longum est omnes quærere vel inserere: quarum tamen est et hæc una, ne peiores faciamus eos qui non intelligunt, dum volumus eos qui intelligunt facere doctiores; qui nobis aliquid tale tacentibus doctiores quidem non fiunt, sed nec peiores fiunt. Cum autem res vera ita se habet, ut fiat pejor nobis eam dicentibus, ille qui capere non potest; nobis autem tacentibus, ille qui potest: quid putamus esse faciendum? Nonne potius est dicendum verum, ut qui potest capere capiat; quam tacendum, ut non solum id ambo non capiant, verum etiam qui est intelligentior, ipse sit pejor? Qui si audiret et caperet, per illum etiam plures discerent. Quo enim est capacior ut discat, eo magis est idoneus ut alios doceat. Instat inimicus gratiæ, atque urget modis omnibus, ut credatur secundum merita nostra dari, ac sic gratia jam non sit gratia²: et nos nolumus dicere, quod teste Scriptura possumus dicere? Timemus enim videlicet, ne loquentibus nobis offendatur, qui veritatem non potest capere; et non timemus, ne tacentibus nobis, qui veritatem potest capere, falsitate capiatur?

XLI. Aut enim sic prædestinatio prædicanda est, quemadmodum eam sancta Scriptura evidenter eloquitur, ut

¹ Joan. 1, 1. — ² Rom. xi, 6.

in prædestinatis sine poenitentia sint dona et vocatio Dei¹; aut gratiam Dei secundum merita nostra dari confitendum, quod sapiunt Pelagiani, quamvis ista sententia, quod sæpe jam diximus, legatur gestis episcoporum Orientalium etiam ipsius Pelagii ore damnata². A Pelagianorum porro hæretica perversitate tantum isti remoti sunt, propter quos hæc agimus, ut licet nondum velint fateri prædestinatos esse, qui per Dei gratiam fiant obedientes atque permaneant; jam tamen fateantur, quod eorum præveniat voluntatem quibus datur hæc gratia: ideo utique, ne non gratis dari credatur gratia, sicut veritas loquitur; sed potius secundum præcedentis merita voluntatis, sicut contra veritatem Pelagianus error obloquitur. Prævenit ergo et fidem gratia: alioquin si fides eam prævenit, procul dubio prævenit et voluntas, quoniam fides sine voluntate non potest esse. Si autem gratia prævenit fidem, quoniam prævenit voluntatem; profecto prævenit omnem obedientiam; prævenit etiam charitatem, quæ una Deo veraciter et suaviter obeditur; et hæc omnia gratia in eo cui datur, et cujus hæc omnia prævenit, operatur. Restat in his bonis usque in finem perseverantia, quæ frustra quotidie a Domino poscitur, si non eam Dominus per gratiam suam in illo, cujus orationes exaudit, operatur. Videte jam a veritate quam sit alienum, negare donum Dei esse perseverantiam usque in finem hujus vitæ: cum vitæ huic quando voluerit ipse det finem; quem si dat ante imminentem lapsum, facit hominem perseverare usque in finem. Sed mirabilior et fidelibus evidentior largitas bonitatis Dei est, quod etiam parvulis, quibus obedientia non est illius ætatis ut detur, datur hæc gratia. Ista igitur sua dona quibuscumque Deus donat, procul dubio se donaturum esse præscivit, et in sua præscientia

¹ Rom. xi, 29. — ² Vide lib. de Gestis Pelagii, cap. 14.

præparavit. « Quos ergo prædestinavit ¹, » ipsos et vocavit vocatione illa, quam me sæpe commemorare non piget, de qua dictum est : « Sine pœnitentia sunt dona et vocatio » Dei ². » Namque in sua quæ falli mutarique non potest præscientia, opera sua futura disponere, id omnino, nec aliud quidquam est prædestinare. Sicut autem ille quem castum futurum esse præscivit, quamvis id incertum habeat, agit ut castus sit : ita ille quem castum futurum prædestinavit, quamvis id incertum habeat, non ideo non agit ut castus sit, quoniam Dei dono se audit futurum esse quod erit ; imo etiam gaudet ejus charitas ; nec inflatur, tanquam id non acceperit ³. Non solum ergo prædicatione prædestinationis ab hoc opere non impeditur, verum et ad hoc adjuvatur, ut cum gloriatur, in Domino gloriatur.

XLII. Quod autem dixi de castitate, hoc de fide, hoc de pietate, hoc de charitate, de perseverantia, et, ne pergam per singula, hoc de omni obedientia qua obeditur Deo, veracissime dici potest. Sed ii qui solum initium fidei et usque in finem perseverantiam sic in nostra constituunt potestate, ut Dei dona esse non putent, neque ad hæc habenda atque retinenda Deum operari nostras cogitationes et voluntates, cætera vero ipsum dare concedunt, cum ab illo impetrantur credentis fide ; cur ad ipsa cætera exhortationem, eorumque cæterorum prædicationem definitione prædestinationis non metuunt impedi? An forte nec ipsa dicunt prædestinata? Ergo nec dantur a Deo, aut ea se daturum esse nescivit. Quod si et dantur, et ea se daturum esse præscivit ; profecto prædestinavit. Sicut ergo ipsi quoque hortantur ad castitatem, charitatem, pietatem, et cætera quæ Dei dona esse confitentur, eaque ab illo esse præcognita, ac per hoc prædestinata negare non possunt ; nec dicunt exhortationes

¹ Rom. vii, 30. — ² Id. xi, 28. — ³ I Cor. xiii, 4.

suas impedi prædicatione prædestinationis Dei, hoc est, prædicatione de his donis ejus futuris præscientiæ Dei : sic videant nec ad fidem nec ad perseverantiam impedi exhortationes suas, si et ipsa, quod verum est ; esse Dei dono, eaque præcognita, id est, ad donandum prædestinata esse dicantur, sed impedi potius atque subverti hac prædestinationis prædicatione illum tantummodo perniciosissimum errorem ; quo dicitur, gratiam Dei secundum merita nostra dari ; ut qui gloriatur, non in Domino, sed in se ipso gloriatur ¹.

XLIII. Quod ut apertius propter tardiusculos explicemus, remotionem meam ferant, quibus ingenio prævolare donatum est. Dicit apostolus Jacobus : « Si quis » vestrum indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluentem, et non improperat ; et dabitur ei ². » Scriptum est et in Proverbiis Salomonis : « Quoniam Dominus dat sapientiam ³. » Et de continentia legitur in libro Sapientiæ, cujus auctoritate usi sunt magni et docti viri, qui longe ante nos eloquia divina tractarunt : ibi ergo legitur : « Cum scirem, quia nemo esse potest continentem, nisi Deus det ; et hoc ipsum erat sapientiæ, » scire cujus esset hoc donum ⁴. Hæc ergo Dei dona sunt, id est, ut de aliis taceam, sapientia et continentia. Acquiescunt et isti : neque enim Pelagiani sunt, ut adversus istam perspicuam veritatem dura et hæretica perversitate contendant. « Sed hæc, inquit, ut a Deo dentur » nobis, fides impetrat, quæ incipit a nobis : » quam fidem et incipere habere, et in ea usque in finem permanere, tanquam id non a Domino accipiamus, nostrum esse contendunt. Hic procul dubio contradicitur Apostolo dicenti : « Quid enim habes, quod non accepisti ⁵? » Con-

¹ I Cor. i, 31. — ² Jacob, i, 5. — ³ Prov. ii, 6. — ⁴ Sap. viii, 21. — ⁵ I Cor. iv, 7.

tradicitur et martyri Cypriano dicenti : « In nullo glorian-
dum, quando nostrum nihil sit¹. » Cum hæc, et alia
multa quæ piget repetere, dixerimus; atque ostenderi-
mus, et initium fidei, et usque in finem perseverantiam,
Dei dona esse; nec ulla sua futura dona, et quæ danda
essent, et quibus danda essent, Deum non præscire po-
tuisse; ac per hoc prædestinatos ab illo esse, quos liberat
et coronat: respondendum putant, « prædestinationis
definitionem utilitate prædicationis adversum, eo quod
hac audita, nemo possit correptionis stimulis excitari. »
Hæc dicentes nolunt « hominibus prædicari dona Dei esse,
ut veniatur ad fidem, et permaneat in fide, ne plus
desperatio² quam exhortatio videatur afferri, dum co-
gitant qui audiunt, incertum esse humanæ ignorantia
cui largiatur Deus, cui non largiatur hæc dona. » Cur
ergo et ipsi nobiscum prædicant, dona Dei esse sapien-
tiam et continentiam? Quod si hæc cum Dei dona esse
prædicantur, non impeditur hortatio qua homines hor-
tamur esse sapientes et continentibus; quæ tandem causa
est, ut existiment impediri exhortationem, qua exhorta-
mur homines venire ad fidem, et in ea permanere usque
in finem, si et hæc dona Dei esse dicantur, quod Scrip-
turis ejus testibus comprobatur?

XLIV. Ecce, ut de continentia taceamus, et de sola in
hoc loco sapientia disputemus; nempe supra memoratus
apostolus Jacobus dicit: « Quæ de sursum est sapientia,
» primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta,
» suadibilis, plena misericordia et fructibus bonis, inæ-
» stimabilis, sine simulatione³. » Cernitis-ne, obsecro, a
Patre luminum sapientia quam multis et magnis bonis re-
fertur descendat? « Omne quippe datum optimum, sicut

¹ Cyprian. lib. III ad Quirit. cap. 4. — ² Forte desperationis quam exhor-
tationis. — ³ Jacob. III, 17.

» idem dicit, et omne donum perfectum de sursum est,
» descendens a Patre luminum¹. » Cur ergo, ut omittam
cætera, corripimus impudicos et contentiosos, quibus ta-
men prædicamus donum Dei esse sapientiam, pudicam,
atque pacificam; nec timemus ne permoti divinæ volun-
tatis incerto, plus in hac prædicatione desperationis quam
exhortationis inveniunt; nec correptionis stimulis adver-
sus se ipsos, sed potius adversus nos excitentur, quia eos
corripimus hæc non habentes, quæ ipsi dicimus non hu-
mana voluntate proferri, sed divina largitate donari? Cur
denique ipsum apostolum Jacobum hujus gratiæ prædi-
catio non deterruit corripere inquietos, et dicere: « Si
» zelum amarum habetis, et contentiones sunt in cordi-
» bus vestris, nolite gloriari et mendaces esse adversus
» veritatem: non est ista sapientia de sursum descendens;
» sed terrena, animalis, diabolica: ubi enim zelus et
» contentio, ibi inconstantia, et omne opus pravum²? »
Sicut ergo corripiendi sunt inquieti, et divinis eloquiis
testibus, et ipsis quos nobiscum isti communis habent
actibus nostris; neque hanc impedit correptionem, quod
sapientiam pacificam, qua contentiosi corriguntur atque
sanantur, donum Dei esse prædicamus: ita corripiendi
sunt infideles, vel in fide non permanentes, non impe-
diente istam correptionem prædicatione gratiæ Dei, quæ
fidem quoque ipsam et in ea permansionem dona Dei esse
commendat. Quia etsi ex fide impetratur sapientia, sicut
ipse Jacobus cum dixisset: « Si quis vestrum indiget sa-
» pientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter,
» et non improperat, et dabitur ei³; » mox addidit:
« Postulet autem in fide, nihil hæsitans »: non tamen
quoniam fides datur prius quam postuletur ab illo cui
datur, ideo dicenda est non esse donum Dei, sed esse a

¹ Jacob. I, 17. — ² Id. III, 14. — ³ Id. I, 5.

nobis, quia data est nobis, non petentibus nobis. Apostolus enim apertissime dicit: « Pax fratribus et charitas » cum fide a Deo Patre et Domino Jesu Christo¹. » A quo ergo pax et charitas, ab illo est et fides, propter quod ab illo eam non solum augeri habentibus, verum etiam non habentibus poscimus dari.

XLV. Neque isti, propter quos hæc dicimus, qui prædicatione prædestinationis et gratiæ exhortationem clamitant impediri, ad sola illa exhortantur dona, quæ non a Deo dari, sed a nobis esse contendunt, sicut sunt initium fidei, et in ea usque in finem perseverantia: quod utique facere deberent, ut tantummodo infideles hortarentur ut crederent, et fideles ut credere permanerent. Ea vero quæ nobiscum Dei dona esse non negant, ut nobiscum Pelagianum demoliantur errorem, sicut est pudicitia, continentia, patientia, et cætera quibus recte vivitur, et ex fide impetrantur a Domino, oranda monstrare et orare solum vel sibi vel aliis debuerunt; non autem quemquam, ut ea capesseret et retineret, hortari. Cum vero et ad hæc exhortantur, ut possunt, atque exhortandos esse homines confitentur; satis utique ostendunt, nec ea prædicatione impediri exhortationes, sive ad fidem, sive ad perseverantiam usque in finem, quia et ista Dei dona esse, nec a se ipso cuiquam, sed ab illo tribui prædicamus.

XLVI. At enim, « vitio suo quisque deserit fidem, cum cedit tentationi atque consentit, qua cum illo agitur ut deserat fidem. » Quis negat? Sed non ideo dicenda est in fide perseverantia non esse donum Dei. Hanc enim quotidie poscit, qui dicit: « Ne nos inferas in tentationem? » et si exauditur, hanc accipit: ac per hoc quotidie ut perseveret petens, profecto perseverantiæ suæ

¹ Ephes. vi, 13. — ² Matth. vi, 23.

spem non in se ipso, sed in Deo ponit. Ego autem nolo exaggerare meis verbis, sed illis cogitandum potius relinquo, ut videant quale sit quod sibi persuaserunt, « prædicatione prædestinationis audientibus plus desperationis quam exhortationis afferri. » Hoc est enim dicere, tunc de sua salute hominem desperare, quando spem suam non in se ipso, sed in Deo didicerit ponere: cum Propheta clamet: « Maledictus omnis qui spem » habet in homine¹. »

XLVII. Hæc itaque dona Dei, quæ dantur electis secundum Dei propositum vocatis, in quibus donis est et incipere credere, et in fide usque ad vitæ hujus terminum perseverare, sicut tanta rationum atque auctoritatum contestatione probavimus; hæc, inquam, Dei dona, si nulla est prædestinatio quam defendimus, non præsciuntur a Deo: præsciuntur autem: hæc est igitur prædestinatio quam defendimus. Unde aliquando eadem prædestinatio significatur etiam nomine præscientiæ, sicut ait Apostolus: « Non repulit Deus plebem suam, quam præscivit². » Hic quod ait, « præscivit: » quod circumstantia ipsius lectionis ostendit. Loquebatur enim de reliquiis Judæorum, quæ salvæ factæ sunt, pereuntibus cæteris. Nam superior dixerat, ad Israël dixisse Prophetam: « Tota die » extendi manus meas ad populum non credentem et contradicentem³: » et tanquam responderetur, Ubi sunt ergo factæ promissiones Dei ad Israël, continuo subjunxit: « Dico ergo, numquid repulit Deus plebem suam? » Absit: nam et ego Israëlita sum ex semine Abraham, » tribu Benjamin⁴: » tanquam diceret, nam et ego ex ipsa plebe sum. Deinde addidit unde nunc agimus: « Non » retulit Deus plebem suam, quam præscivit⁵. » Atque ut

¹ Jerem. xvii, 5. — ² Rom. xi, 2. — ³ Id. x, 21, et Isai. lxxv, 2. — ⁴ Rom. xi, 1. — ⁵ Ibid. 2.